

La carretera del Mont fa el cim

crònica

Inaugurar l'asfaltatge de 13,845 km de carretera no sol pas ser notícia notable, però aquesta vegada sí perquè són els quilòmetres d'accés a la muntanya i santuari de la Mare de Déu del Mont. A les comarques gironines la presència del muntanyam s'insereix plenament en les pròpies identitats. Els horitzons quotidians se'ns han fet familiars, per bé que a vegades imposen un cert respecte. En el fons escenogràfic hi tenim la muntanya plural, anònima, suggeridora de qui sap quants fets, entre intrèpits i tenebrosos. Després ve la muntanya singular, amb la majúscula dels noms ben propis, que la gent del Romanticisme la va convertir en dèria també singular i en va dir excursionisme. Per anar a tutejar-se amb la muntanya tot resseguint-la físicament. Aleshores del segle XIX s'hi varen apropar els escriptors, entre tanta gent, i d'ells en va sortir una projecció intimista, com una muntanya interior, i va saltar a les lletres el cau del mite, el misteri de la puresa

contemplada i la referència del símbol de la grandesa.

El Mont és un exemple d'aquesta relació home-muntanya-esperit. Físicament és una important muntanya de 1.124 metres d'alçada,

compartida per tres municipis, Albanyà, Beuda i Cabanelles, i per dues comarques, Alt Empordà i Garrotxa. Però aquesta descripció no pot pas expressar l'oferta de bellesa de

la seva situació, miranda que permet contemplar territoris que pertanyen a set bisbats diferents. Més enllà del físic la descoberta de la muntanya del Mont té una fita espiritual. L'any 872 és fundat el primer monestir de Sant Llorenç de Sous, a una cota inferior al cim, i de l'any 1122 és la primera notícia d'una comunitat benedictina en el santuari dedicat a la Mare de Déu, culminant la muntanya. D'aquell Sant Llorenç, en resten unes ruïnes que han conegut darrerament l'acció valuosa d'una voluntat recuperadora. Del santuari se n'ha mantingut la seva funcionalitat, amb èpoques de tota mena. Posats a fer recular la memòria cal tenir un record per aquells primers constructors d'un humil camí, il·lustre avantpassat de la carretera asfaltada d'avui, onze segles després.

La nova carretera del Mont i, a la dreta, la imatge de la Verge.

El Mont té tot un gruix d'aportació a la riquesa de l'esperit en l'obra literària que genera. Incomptables deuen ser els literals que han pujat al seu cim i hi han trobat inspiració, però de tots ells en destaca mossèn Jacint Verdguer amb repetides estades al santuari, on s'inspirà per a escriure el poema *Canigó*, el massís que –deia Verdguer– «veïg de cara a cara i faig amb ell algunes enraonades». I és que a l'esperit li escauen les alçàries: la natura va voler que la muntanya de la Mare de Déu del Mont tingués la mateixa alçària que la ciutat d'Àvila, a Castella, enlairament d'un altre misticisme.

Però l'ascens per carretera asfaltada ha hagut de tenir una ben llarga espera. Certament que quan calia pujar al Mont s'hi pujava. La costa preval sobre els mitjans. Aquest va ser el cas, per exemple, dels científics que varen pujar-hi carregats d'aparells amb la missió de fer al cim unes mesures del meridià, quan s'establí internacionalment el Sistema Mètric Decimal; una discreta placa, a l'exterior del santuari, recorda el fet i ens fa imaginar aquelles dificultats de l'any mil vuit-cents.

Hi havia, doncs, una prehistòria de la carretera, un període de camins que més cap aquí s'anomenaven de cabra i que en néixer l'afecció a l'excursionisme es convertien en magnífiques rutes de coneixement del país profund. És l'any 1962 quan s'enceta l'opinió d'una carretera digna. Ramon Guardiola, vicepresident de la Diputació de Girona, escriu a *Revista de Girona* un desig de les

*El Mont
i el seu entorn.
A baix,
el santuari.*

comarques envers la vitalització del Mont, començant per dir que el problema de la carretera és dur i difícil. Aquell clam s'alça en un temps en què obrir una carretera de muntanya aspra representa un esforç inassequible, tot i ser només de 13,485 quilòmetres. Es crea un Patronat del Mont, promogut pel Bisbe de Girona, Narcís Jubany. Un accés, benèvolament dít pista forestal,

per Cabanilles, i Sant Martí Sesserres, ja porta molta gent a fer la seva descoberta del Mont. Però pujar en cotxe era, algunes temporades de l'any, una pista de sorpreses a l'atzar de les pluges destructores. L'any 1995 s'estableix un conveni entre Generalitat de Catalunya i Diputació de Girona per a l'execució de les obres definitives. Finalment, el setembre del 1996, arriba la pavimentació final amb asfalt, drenatge i senyalització. També són habilitades algunes zones de creuament de vehicles per a pal·liar la poca amplada de la carretera que no és en cap moment superior als quatre metres. Donar-li més amplada hauria anat necessàriament contra

el respecte del medi i, evidentment, hauria desequilibrat el pressupost que ja ha estat de vuitanta-quatre milions. La carretera del Mont ha fet un cim esperat. La vella aspiració no era pas disposar d'una via per a fer-hi curses, sinó de tenir un mitjà que facilités l'accés a un lloc de gran significat, nus de la història, de la tradició i de les lletres, i objectiu mimat de l'excursionisme català.

Amb la comoditat de l'accés s'ha *abaixat* la muntanya. Esperem que no es malmeti tot el que representa el Mont, «ahir monestir, avui santuari», com titula el seu llibre el custodi mossèn Joan Carreres. Ara comença el demà. Desitgem una vida ben plena per a aquest focus de l'esperit encastat al perfil d'una muntanya amb sentiments acumulats que ens presideix el paisatge. Que no minvi o s'alteri massa, per culpa o per causa de la carretera asfaltada, sinó que es refermi en la ponderació de les necessitats actuals d'un lloc, símbol i recés, com una de les reserves dels cims, ultrapassant la geografia més esplèndida.

JORDI DALMAU